

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku E. A.
przy uczestnictwie A. A.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2020 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 10 czerwca 2020 r., sygn. akt II Ca (...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 10 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił apelację E. A. - wnioskodawcy w prowadzonej z udziałem A. A. sprawie o podział majątku wspólnego - od postanowienia Sądu Rejonowego w K. z 23 grudnia 2019 r. w zakresie dotyczącym rozstrzygnięć tego Sądu o należnych na rzecz wnioskodawczyni spłatach i oddaleniu wniosków uczestnika oraz w częściowym uwzględnieniu tej apelacji uchylił postanowienie z 23 grudnia 2019 r. co do rozstrzygnięcia o oddaleniu wniosku, które Sąd Rejonowy wydał ustalwszy, że po

ugodowym podzieleniu przez strony pewnych składników ich majątku wspólnego, brak jest dalszych składników tego majątku, które by należało podzielić w niniejszej sprawie. Nie są takimi składnikami - zdaniem Sądu Rejonowego - udziały we własności nieruchomości przy ul. W. i przy ul. P. w K., wynoszące odpowiednio 212/488 i 224/244, gdyż na zasadzie surogacji stanowią one majątek osobisty uczestnika.

Stanowisko Sądu Rejonowego co do przynależności udziałów we własności wymienionych wyżej nieruchomości do majątku osobistego uczestnika zostało częściowo zakwestionowane przez Sąd Okręgowy. Sąd ten wskazał, że 4 października 2017 r. zostało wydane postanowienie wstępne uzgadniające treść wpisów w księgach wieczystych obu nieruchomości z rzeczywistym stanem prawnym zgodnie z żądaniem wnioskodawczynie. W uwzględnieniu apelacji uczestnika postanowienie to zostało jednak zmienione przez Sąd Okręgowy w K., który postanowieniem z 11 lipca 2018 r. oddalił żądanie wnioskodawczynie uzgodnienia treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym. Sąd Okręgowy stwierdził, że o ile powołane postanowienie wstępne stosownie do art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c. wiążąco rozstrzyga kwestię zasadności objęcia podziałem pomiędzy stronami 212/488 części we własności nieruchomości przy ul. W. w K., wpisanych jako przedmiot prawa uczestnika nabytego w czasie trwania wspólności z wnioskodawczynią, o tyle nie rozstrzyga ono w ten sam sposób o przynależności do majątku wspólnego udziałów we własności nieruchomości przy ul. P., gdyż wnioskodawczynie objęła zgłoszonym żądaniem udziały wynoszące 53/122, a nie wiadomo które to były udziały spośród 224/244 wpisanych w księdze wieczystej jako przedmiot prawa uczestnika, nabywanych w różnym czasie i na podstawie różnych czynności. Sąd Okręgowy stwierdził, że w tej sytuacji ocena przynależności udziałów we własności nieruchomości przy ul. P. w K. do majątku wspólnego stron lub osobistego uczestnika musi być dokonana na powrót, w ramach rozważenia przesłanek rozstrzygnięcia w sprawie. Sąd Okręgowy przeanalizował zebrane dowody i stwierdził, że nie potwierdzają one tezy, za którą opowiedział się Sąd Rejonowy, jakoby udziały we własności nieruchomości przy ul. P. w K. nabyte zostały przez uczestnika ze środków z darowizn od członków jego rodziny, uczynionych tylko na jego rzecz i zatem zasilających majątek osobisty.

Skoro tak, to udziały we własności tej nieruchomości, jako nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej stron, weszły w skład ich majątku wspólnego i stanowią przedmiot podziału między nimi. Odmienne założenie Sądu Rejonowego stanowiło o nierozpoznaniu przez ten Sąd istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.). Sąd ten nie ustalił wartości udziałów wynoszących 224/244 we własności nieruchomości przy ul. P. w K., nie wskazał, komu mają przypaść oraz jak należy rozliczyć współuprawnionych do tych udziałów małżonków.

W zażaleniu na postanowienie z 10 czerwca 2020 r. uczestnik zarzucił, że zostało ono wydane z naruszeniem: - art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne zakwalifikowanie okoliczności występujących w sprawie jako prowadzących do nierozpoznania jej istoty; - art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c. przez nieuwzględnienie prejudycjalnego charakteru postanowienia wstępnego wydanego w sprawie; - art. 567 § 3 w zw. z art. 684 i art. 618 oraz art. 321 § 1 k.p.c. przez wadliwą ocenę, że Sąd Rejonowy w sprawie działowej nie mógł orzec ponad zakres wniosku; - art. 684 k.p.c. przez przyjęcie, że istnieje majątek wspólny stron obejmujący udziały we własności nieruchomości w warunkach, gdy żądanie wnioskodawcy uzgodnienia treści księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości przy ul. W. i ul. P. w K. zostało oddalone, a strony podzieliły się pozostałymi składnikami majątku wspólnego.

Uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zakresem kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym prowadzonym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. objęta jest wyłącznie ocena, czy wystąpiły wskazane przez sąd drugiej instancji przesłanki wydania orzeczenia kasatoryjnego, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku czy prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnego orzeczenia. Jest ono skierowane wyłącznie przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do

ponownego rozpoznania. Ocenie Sądu Najwyższego może być zatem poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej powołanej podstawie kasatoryjnego rozstrzygnięcia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013 r., V CZ 75/13, niepubl., z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013 r., nr 3, poz. 41, z 16 maja 2013 r., IV CZ 31/13, niepubl. i z 21 czerwca 2013 r., I CZ 48/13, niepubl.).

W niniejszej sprawie wskazaną przez Sąd Okręgowy przyczyną wydania orzeczenia kasatoryjnego w stosunku do postanowienia Sądu Rejonowego było nierozpoznanie przez ten Sąd istoty sprawy. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się po zbadaniu żądań pozwu (wniosku) i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdyż błędnie zidentyfikował charakter roszczenia, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

W niniejszej sprawie przesłanki te są spełnione, gdyż Sąd Okręgowy zakwestionował stanowisko Sądu Rejonowego o braku składników majątku wspólnego stron, które należy objąć podziałem. Sąd ten wskazał nieruchomość, w której udziały w jego ocenie stanowią składnik majątku wspólnego stron wymagający podziału. Poza kontrolą Sądu Najwyższego muszą pozostać rozważania Sądu Okręgowego, które do tego wniosku doprowadziły, gdyż stanowią one element oceny prawnej zastrzeżonej na obecnym etapie postępowania dla Sądów *meriti*.

Z tych względów - na podstawie art. 394¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c. - Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

